Podporządkowanie w umownym zatrudnieniu cywilnoprawnym

Subordination in contractual civil law employment

dr Anna Dubowik

Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji,
Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej
a.dubowik@wpia.uw.edu.pl

Streszczenie Stosunek pracy nie jest jedyną formą prawną, w ramach której osoba fizyczna może świadczyć pracę. Obok zatrudnienia regulowanego przez prawo pracy równolegle istnieją cywilnoprawne stosunki zatrudnienia. Dlatego też szczególne znaczenie mają właściwości stosunku pracy pozwalające na odróżnienie go od cywilnoprawnych form zatrudnienia. Najbardziej doniosłą cechą stosunku pracy jest podporządkowanie pracownika oraz uprawnienia kierownicze pracodawcy. W ramach uprawnień kierowniczych pracodawca może dokonywać czasowych zmian treści stosunku pracy. W stosunkach cywilnoprawnych tego typu właściwości nie występują. Na gruncie przepisów kodeksu cywilnego w zatrudnieniu cywilnoprawnym stronie umowy nie przysługują uprawnienia kierownicze wobec wykonawcy i w stosunkach tych nie występują cechy podporządkowania. Treść zobowiązania ustalona w umowie nie może być jednostronnie zmieniana przez jedną ze stron. W stosunkach cywilnoprawnych obecne są jednak takie elementy, jak nadzór i prawo do udzielania wskazówek co do sposobu realizacji umowy.

Słowa kluczowe: stosunek pracy, cywilnoprawne formy zatrudnienia, właściwości stosunku pracy, podporządkowanie w stosunku pracy, nadzór i wskazówki w zatrudnieniu cywilnoprawnym.

Summary The employment relationship is not the only legal form, in which a natural person can provide work. In addition to employment regulated by labour law, there are parallel civil law employment relationships. Therefore, the characteristics of the employment relationship that allow it to be distinguished from civil law forms of employment are of particular importance. The most important feature of the employment relationship is the subordination of the employee and the employer's management rights. As part of managerial powers, the employer may make temporary changes to the content of the employment relationship. In civil law relations, such properties do not exist. On the basis of the provisions of the Civil Code in civil law employment, the part of contract is not entitled to managerial rights towards the contractor. In these relations there are no features of subordination typical of the employment relationship. The content of the obligation set in the contract can not be unilaterally changed by one of the parties. However, there are elements in civil-law employment such as supervision and the right to issue instructions on how to perform the contract.

Keywords: legal employment relationship, civil law forms of employment, properties of the employment relationship, subordination of the employee to the employer, supervision and the right to provide guidance in civil law employment.

JEL: K31

Str. 17-27

Bibliografia

- Baran, K. W. (2015). Pojęcie i systematyka zatrudnienia nie- pracowniczego. W: K. W. Baran (red.), *System prawa pracy. Tom VII. Zatrudnienie niepracownicze*. Warszawa.
- Bury, B. (2006). Podporządkowanie pracownika pracodawcy. *Państwo i Prawo*, (9).
- Chaciński, J. (2013). *Zakres zastosowania cywilnoprawnej sankcji nieważności do umownych stosunków pracy i umowy o pracę nakładczą*. Lublin.
- Chobot, A. (1975). Obowiązki pracownicze oraz środki prawne zabezpieczające ich wykonanie. W: W. Jaśkiewicz (red.), *Studia nad kodeksem pracy*. Poznań.
- Chobot, A. (1997). *Nowe formy zatrudnienia. Kierunki rozwoju i nowelizacji*. Warszawa.
- Dubowik, A. (2017). Pozycja prawna pracodawcy jako strony stosunku pracy a zmiany treści stosunku pracy. W: M. Sza-
błowska-Juckiewicz, B. Rutkowska, A. Napiórkowska (red.), *Księga Jubileuszowa Profesora Grzegorza Goździewicza. Tendencje rozwojowe indywidualnego i zbiorowego prawa pracy*. Toruń.
- Duraj, T. (2015). Ewolucja pracowniczego podporządkowania jako cechy konstrukcyjnej stosunku pracy w świetle przepisów kodeksu pracy. W: *Studia Iuridica Lulinensia. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Teresie Liszcz, XXIV*. Lublin.
- Gersdorf, M. (1993). *Umowa o pracę. Umowa o dzieło. Umowa zlecenia*. Warszawa.
- Gersdorf, M. (1994). *Rodzaje umów o zatrudnienie*. Warszawa.
- Gersdorf, M. (2012). W: M. Gersdorf, M. Raczkowski, R. Wyziński, *Zatrudnieni i zatrudniający na aktualnym rynku pracy*. Warszawa.
- Gersdorf, M. (2013). *Prawo zatrudnienia*. Warszawa.
- Gładoch, M. (2018). Prawo wyboru podstawy zatrudnienia w kontekście swobody prowadzenia działalności gospodarczej. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, (5).
- Jaśkowski, K. Maniewska, E. (2017). Minimalne wynagrodzenie w umowach zlecenia i o świadczenie usług. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, ().
- Kijowski, A. (2002). Zakres swobody pracodawcy w korzystaniu z zatrudnienia cywilnoprawnego. W: M. Matey-Tyrowicz, L. Nawacki, B. Wagner (Komitet Redakcyjny), *Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Zielińskiego, Prawo pracy a wyzwania XXI wieku*. Warszawa.
- Klein, A. (1980). *Elementy zobowiązaniowego stosunku prawnego*. Wrocław.
- Kubot, Z. (1978). *Pozycja prawna stron w umownym stosunku pracy*. Wrocław.
- Kubot, Z. (1999). Rodzaje kontraktów menedżerskich. *Przegląd Prawa Handlowego*, (7).
- Kubot, Z. (2000). Szczególne formy zatrudnienia oraz samozatrudnienia. W: Z. Kubot (red.), *Szczególne formy zatrudnienia*. Wrocław.
- Kubot, Z. (2002). Pojęcie kierownictwa pracodawcy. W: M. Matey-Tyrowicz, L. Nawacki, B. Wagner (Komitet Redakcyjny), *Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Zielińskiego, Prawo pracy a wyzwania XXI wieku*. Warszawa.
- Kubot, Z. (2009). Kierownictwo zleającego jako pojęcie prawne. W: Z. Góral (red.), *Z zagadnień współczesnego prawa pracy. Księga Jubileuszowa Prof. H. Lewandowskiego*. Warszawa.
- Kuczyński, T. (2000). *Właściwość sądu administracyjnego w sprawach stosunków służbowych*. Wrocław.
- Liszcz, T. (2009). Podporządkowanie pracownika a kierownictwo pracodawcy — relacja pojęć. W: Z. Góral (red.), *Z zagadnień współczesnego prawa pracy. Księga Jubileuszowa Prof. H. Lewandowskiego*. Warszawa.
- Liszcz, T. (2011). W sprawie podporządkowania pracownika. W: L. Florek, Ł. Pisarczyk (red.), *Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*. Warszawa.
- Ludwiczak, W. (1955). *Umowa zlecenia*. Poznań.
- Ludwiczak, W. (1960). *Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia*. Warszawa.
- Machnikowski, P. (2000). Uprawnienia kształtujące w zobowiązaniowych stosunkach prawnych. W: *O źródłach i elementach stosunków cywilnoprawnych. Księga pamiątkowa ku czci prof. Alfreda Kleina*. Zakamycze.
- Męcina, J. (2015). Zatrudnienie niepracownicze z perspektywy polityki społecznej i rynku. W: K. W. Baran (red.), *System prawa pracy. Tom VII. Zatrudnienie niepracownicze*. Warszawa.
- Musiała, A. (2011). *Zatrudnienie niepracownicze*. Warszawa.
- Musiała, A. (2015). Głos do wyroku z dnia 11 września 2013 r., II PK 372/12. *Orzecznictwo Sądów Polskich*, (1).
- Musiała, A. (2017). Podporządkowanie jako kryterium różnicowania ochrony człowieka pracy. *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, (5).
- Nesterowicz, M. (1989). W: J. Winiarz (red.), *Kodeks cywilny z komentarzem. Tom II*. Warszawa.
- Ogieńko, L. (1989). *Usługi jako przedmiot stosunków obligacyjnych*. Katowice.
- Ogieńko, L. (2011). W: J. Rąjski (red.), *System prawa prywatnego. Prawo zobowiązań — część szczegółowa. Tom 7*. Warszawa.
- Piekarski, M. (1986). W: M. Piekarski, A. Żabski, *Umowa o pracę nakładczą*. Warszawa.
- Pisarczyk, Ł. (2003). *Różne formy zatrudnienia*. Warszawa.

- Piowarska, K. (2017). Gwarancja minimalnej stawki godzi- nowej w umowie zlecenia i umowie o świadczenie usług — forma ingerencji funkcji ochronnej prawa pracy w prawo cywilne. *Monitor Prawa Pracy*, (8).
- Prusinowski, P. (2011). Delimitacja zatrudnienia pracowniczego i cywilnoprawnego w postępowaniu przed sądem pracy. *Przegląd Sądowy*, (2).
- Prusinowski, P. (2012). *Umowne podstawy zatrudnienia*. Warszawa.
- Raczkowski, M. (2010). *Pozorność w stosunkach pracy*. Warszawa.
- Raczkowski, M. (2011). O podporządkowaniu autonomicznym — krytycznie. W: L. Florek, Ł. Pisarczyk (red.), *Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*. Warszawa.
- Radwański, Z. (1969). Uwagi o zobowiązaniach trwałych (ciągłych) na tle kodeksu cywilnego. *Studia Cywilistyczne, XIII–XIV*. Kraków.
- Radwański, Z. Panowicz-Lipska, J. (2017). *Zobowiązania. Część szczegółowa*. Warszawa.
- Sanetra, W. (1994). *Prawo pracy*. Białystok.
- Sierocka, I. (2015). W: A. Bieliński, A. Giedrewicz-Niewińska, M. Szablowska-Jacukowicz (red.), *Ubezpieczenia społeczne osób świadczących pracę na podstawie umów cywilnych. Elastyczne formy zatrudnienia i organizacji czasu pracy*. Warszawa.
- Siuda, W. (1964). *Istota i zakres umowy o dzieło*. Poznań.
- Stelina, J. (2010). Przedmiot prawa pracy. W: K. W. Baran (red.), *Zarys systemu prawa pracy. Tom I. Część ogólna prawa pracy*. Warszawa.
- Strugała, J. (1975). Uprawnienia kierownicze podmiotu zatrudniającego. W: W. Jaśkiewicz (red.), *Studia nad kodeksem pracy*. Poznań.
- Strugała, J. (1977). Podporządkowanie i dyspozycyjność pracownika. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, (1).
- Szewczyk, H. (2007). Status prawny funkcjonariuszy wojskowych służb specjalnych. *Wojskowy Przegląd Prawniczy*, (9).
- Szpunar, A. (1976). W: S. Grzybowski (red.), *System prawa cywilnego. Prawo zobowiązań — część szczegółowa*. Ossolineum.
- Świątkowski, A. M. (2015). Cywilnoprawne zatrudnienie nie- pracownicze. W: K. W. Baran (red.), *System prawa pracy. Tom VII. Zatrudnienie niepracownicze*. Warszawa.
- Torbus, U. (2011). Podporządkowanie pracownika pracodawcy jako cecha stosunku pracy. W: L. Florek, Ł. Pisarczyk (red.), *Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych*. Warszawa.
- Wójcik, S. (1963). Odgraniczenie umowy o dzieło od umowy o pracę i od umowy zlecenia. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, LXV, Zeszyty Prawnicze*, (10).
- Wójcik, S. (1963). Pojęcie umowy o dzieło. *Studia Cywilistyczne, IV*. Kraków.
- Wyka, T. (2015). Zatrudnienie niepracownicze na podstawie umowy o pracę nakładczą. W: K. W. Baran (red.), *System prawa pracy. Tom VII. Zatrudnienie niepracownicze*. Warszawa.
- Zieliński, T. (1977). *Stosunek prawa pracy do prawa administracyjnego*. Warszawa.
- Zieliński, T. (1979). Ogólne zasady wykonywania zobowiązań w prawie pracy. *Studia Prawnicze*, (4).
- Zieliński, T. (1986). *System prawa pracy. Zarys systemu. Część I. Ogólna*. Warszawa–Kraków.